Update archeologiebeleid Gemeente Drimmelen

Leonie Korthorst

Archeologisch deskundige gemeente Drimmelen
via
Regio West-Brabant
(regioarcheoloog sinds 2009)

Waarom update archeologiebeleid?

<u>Reden 1 – kwaliteitsslag nodig</u>

Eerste archeologiebeleid en beleidskaart uit 2013

Nieuwe en toekomstige wet- en regelgeving

Monumentenwet 1988 en Wet op de archeologische monumentenzorg 2007

Erfgoedwet 2016 en Omgevingswet 2023

Belangrijkste verandering is één nieuw woordje:

‘rekening houden met de in de grond aanwezige dan wel <u>aantoonbaar</u> te verwachten (archeologische) monumenten.’

Waarom update archeologiebeleid?

<u>Reden 2 – verouderde kaart</u>

Uitgevoerde archeologische onderzoeken

Nieuwe wetenschappelijke theorievorming

Nieuw en gedetailleerder kaartmateriaal

Gedetailleerder kaartbeeld en lastenverlichting initiatiefnemers

Resultaat

Nieuwe archeologische kaarten met uitgebreide toelichting
Publiekssamenvatting
Archeologische beleidskaart
Oplegnotitie update Nota Archeologie

Bestaande beleidsuitgangspunten gehandhaafd
Aangepast aan wet- en regelgeving
Aangepast aan nieuwe beleidskaart en vrijstellingsgrenzen

Hele grondgebied borgen in parapluplan archeologie

Projectteam

Gemeenten Drimmelen, Oosterhout, Etten-Leur en Moerdijk

Drimmelen bestuurlijk - Wethouder Vissers

Drimmelen ambtelijk - Pie Bauer en Melissa Simons

Regio West-Brabant - Team regioarcheologie

RAAP - Reinier Ellenkamp

Reinier is inmiddels West-Brabant expert en vertelt u alles over het project!

Verdronken en teruggewonnen

Actualisatie archeologiekaarten gemeenten Drimmelen, Etten-Leur, Moerdijk en Oosterhout

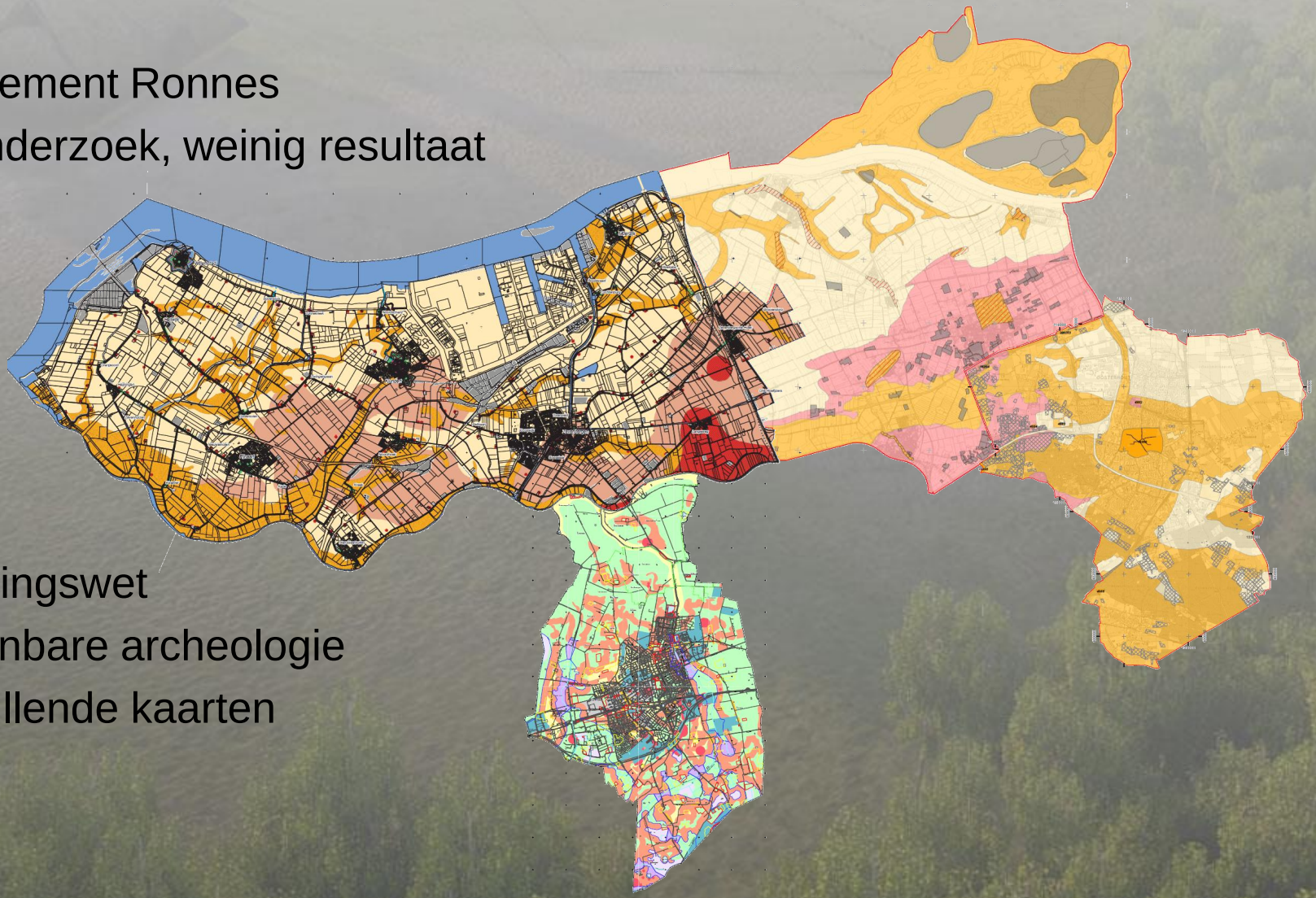
Reinier Ellenkamp

Presentatie

- Aanleiding
  - Aantoonbare archeologie
- Werkwijze
  - Hoe archeologie aantonen?
- Resultaten
  - Mens en landschap
  - Verwachtingskaarten
  - Beleidskaart
- Vragen

Aanleiding

- Amendement Ronnes
- Veel onderzoek, weinig resultaat

- Omgevingswet
- Aantoonbare archeologie
- Verschillende kaarten

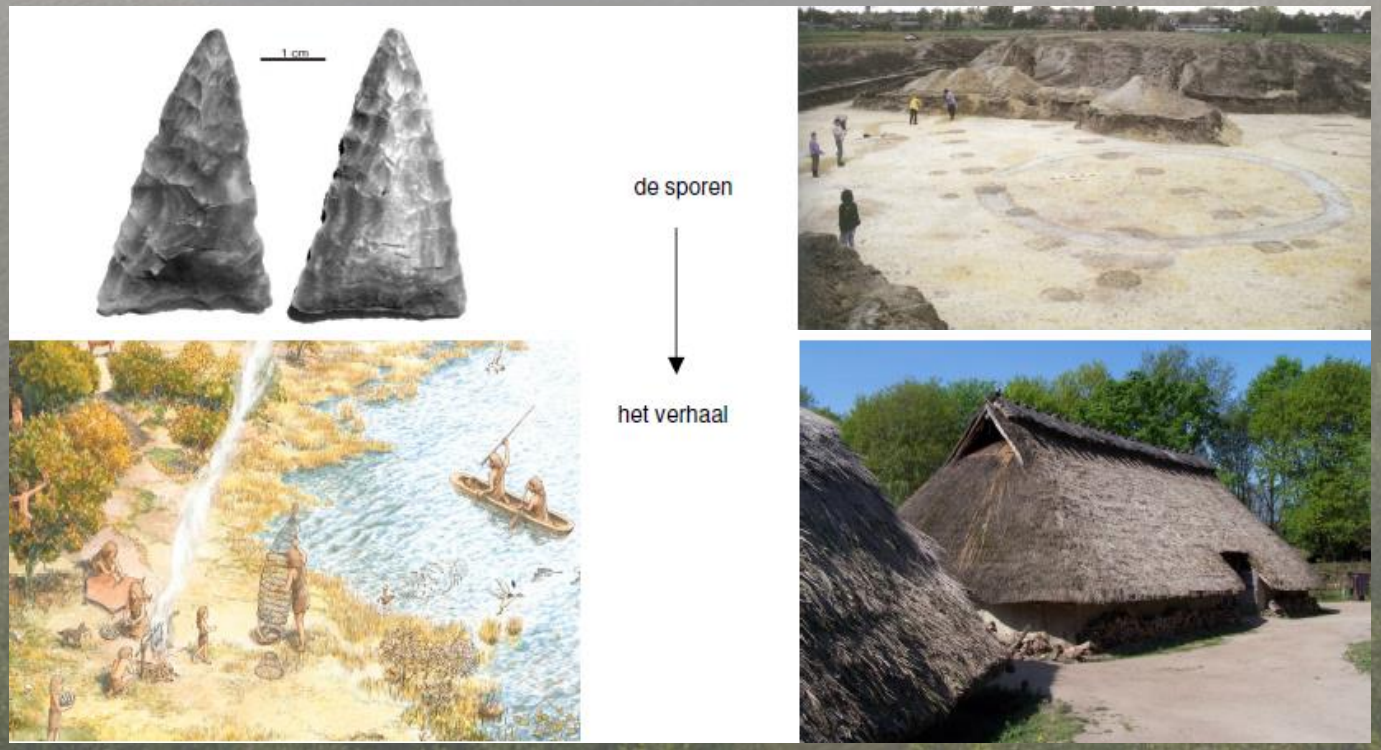
Werkwijze

Archeologie aantoonbaar maken

- Wat is archeologie?

  Onze geschiedenis: zorgvuldig mee omgaan
- Alles onderzoeken?

  Nee, want te voorspellen

Werkwijze

Archeologie aantoonbaar maken

Archeologie voorspellen is:

1. Het (prehistorisch) landschap kennen
2. Weten hoe men dat landschap gebruikte
3. En wat daarvan de weerslag is (aard van de resten)

Werkwijze

Archeologie aantoonbaar maken

1. Het (prehistorisch) landschap kennen

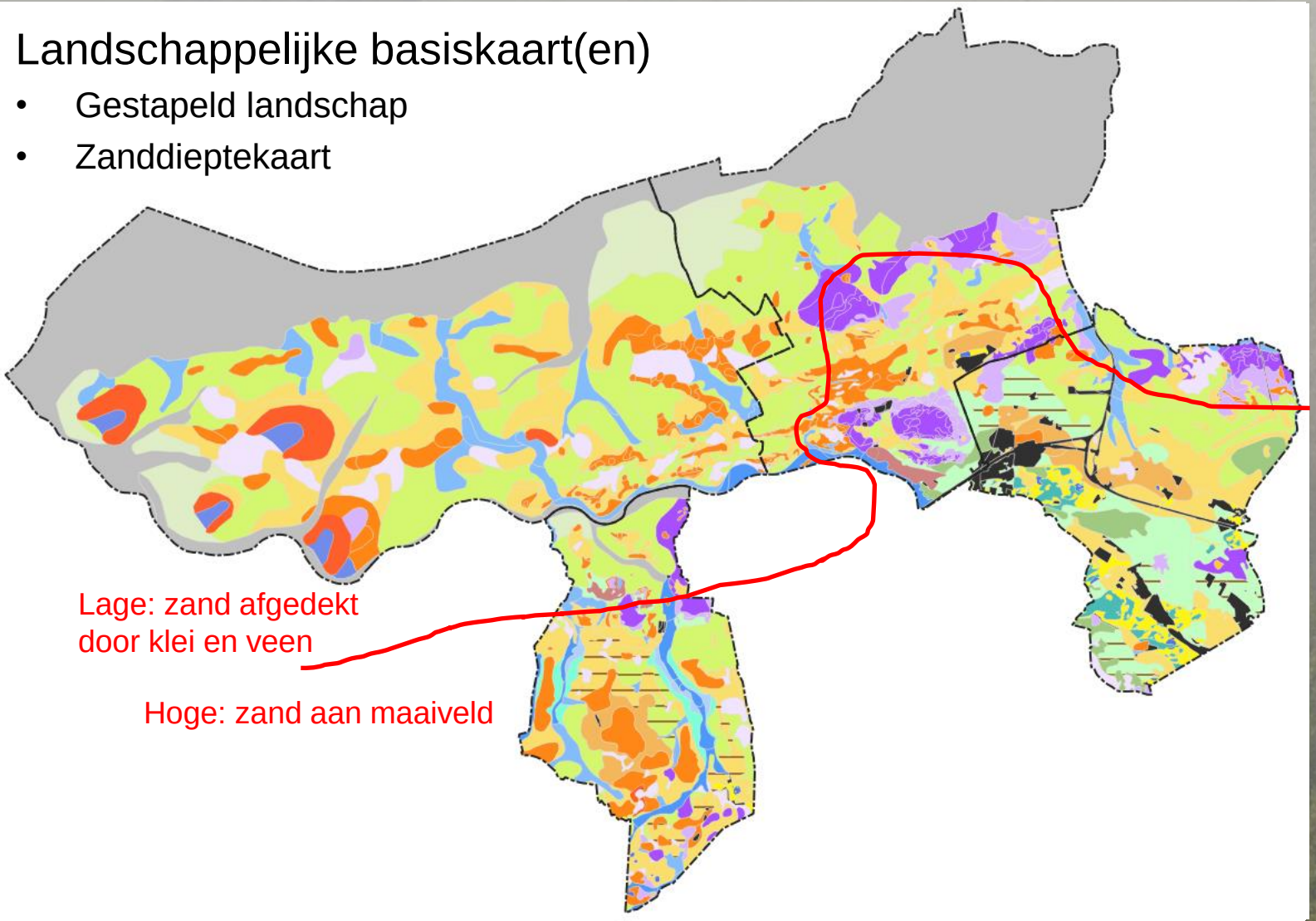

Werkwijze

Archeologie aantoonbaar maken

Landschappelijke basiskaart(en)

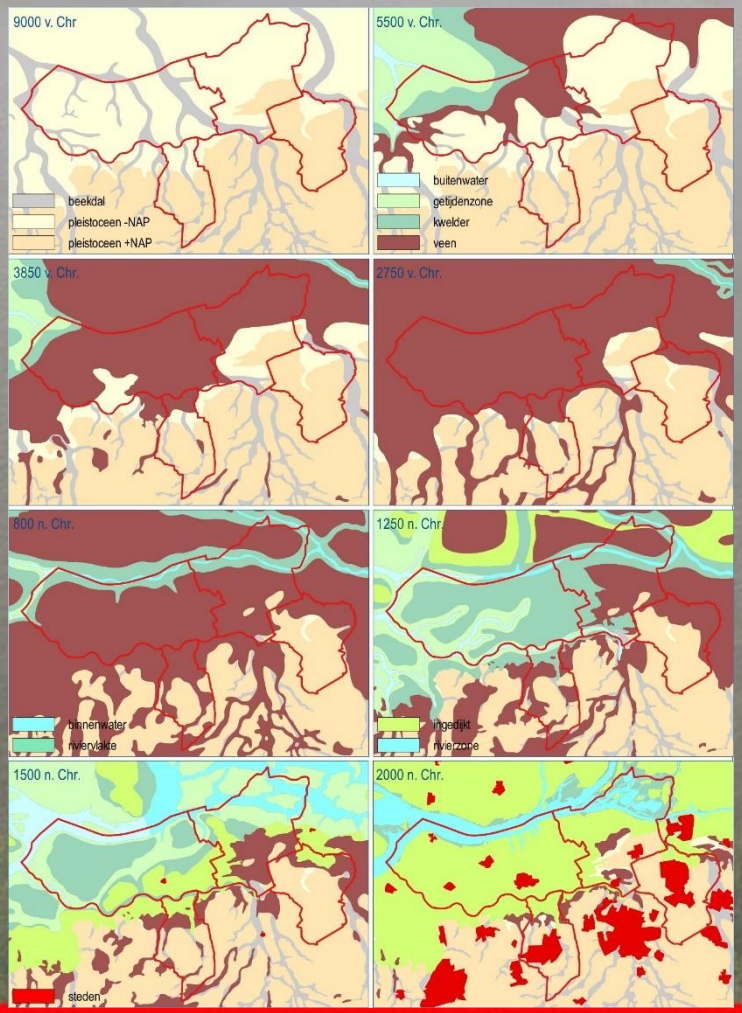
- Gestapeld landschap
- Zanddieptekaart

Werkwijze

Archeologie aantoonbaar maken

1. Het (prehistorisch) landschap kennen:

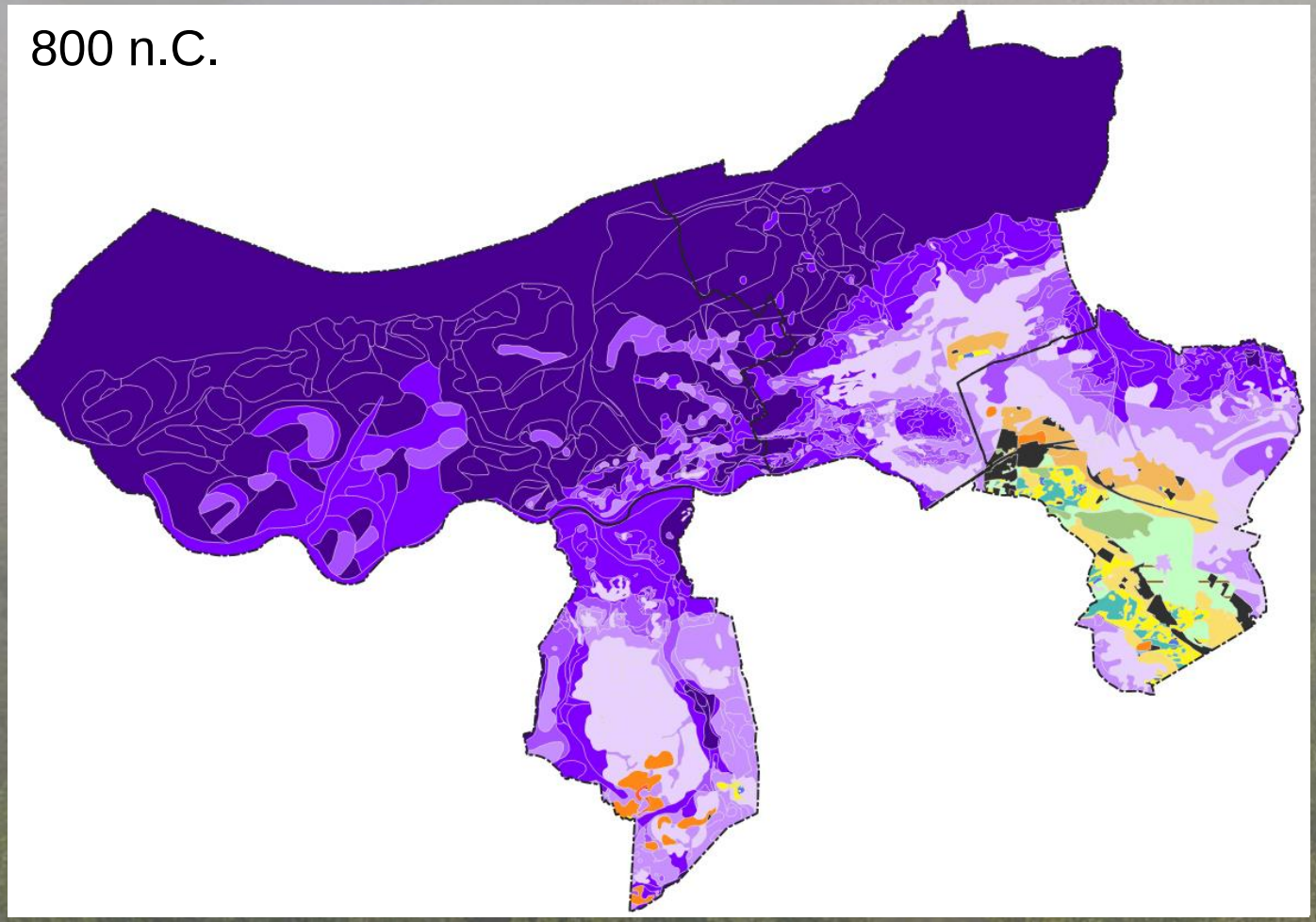

ontwikkeling in de tijd

Werkwijze

Archeologie aantoonbaar maken

1. Het (prehistorisch) landschap kennen: ontwikkeling

Werkwijze

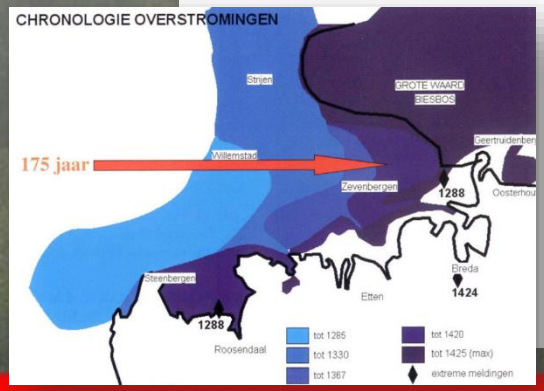
Archeologie aantoonbaar maken

1. Het (prehistorisch) landschap kennen: ontwikkeling

1450 n.C. - heden

DNA van dit gebied!

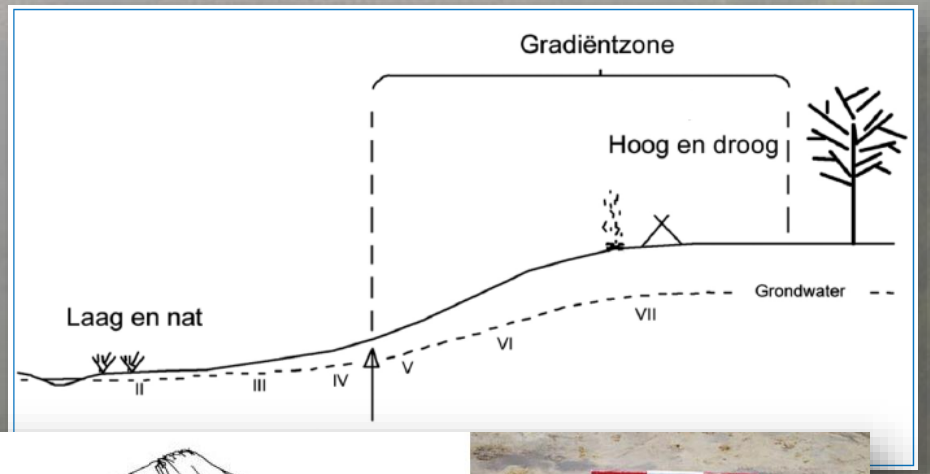

Werkwijze

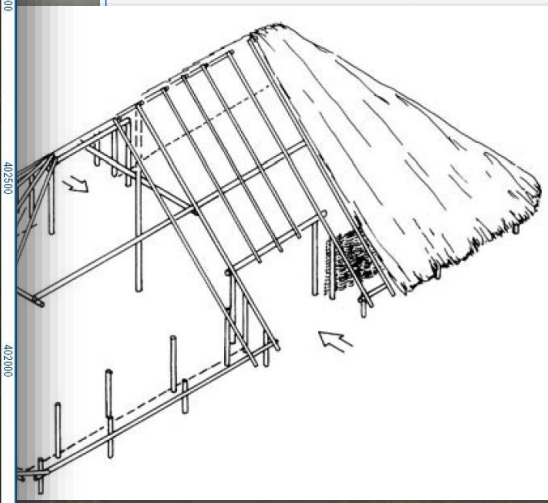
Archeologie aantoonbaar maken

2. Weten hoe men het landschap gebruikte
3. En wat daarvan de weerslag is

- Wetenschappelijke kennis

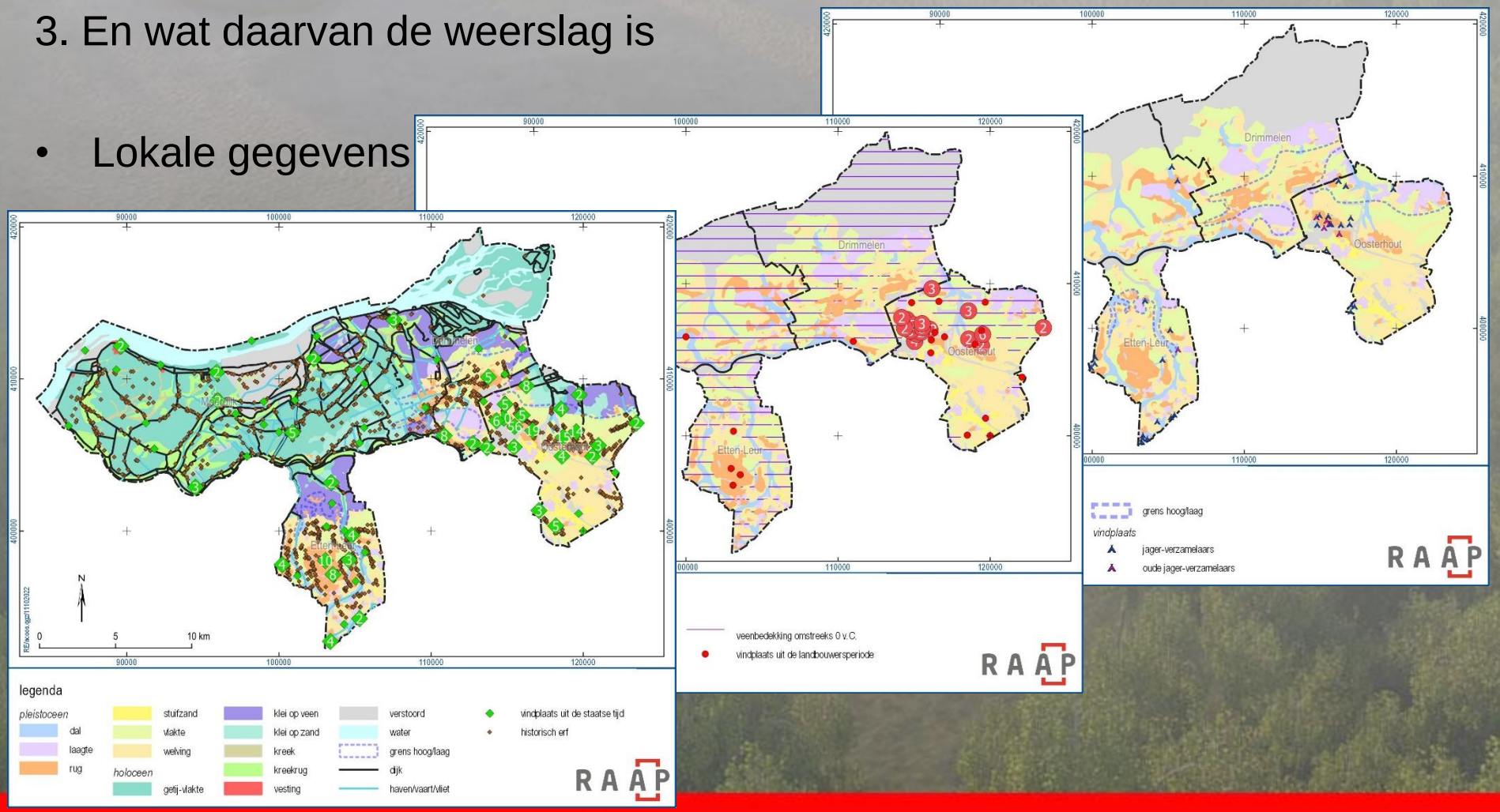

Werkwijze

Archeologie aantoonbaar maken

2. Weten hoe men het landschap gebruikte
3. En wat daarvan de weerslag is

- Lokale gegevens

Resultaten

Mens en landschap

Ontwikkeling van de mensen in relatie tot het landschap

- Drie hoofdperioden
  - Jagen en verzamelen op het zand (steentijd)
  - Landbouw in een verdrinkend landschap (bronstijd – vroege middeleeuwen)
  - Polderende staatssamenlevingen (late middeleeuwen – nieuwe tijd)
- Verschillende activiteiten
  - Bewoning (en begraving)
  - Economische activiteiten, waaronder beakkering en grondstofwinning (klei/turf)
  - Ontginning (zand, veen en klei)

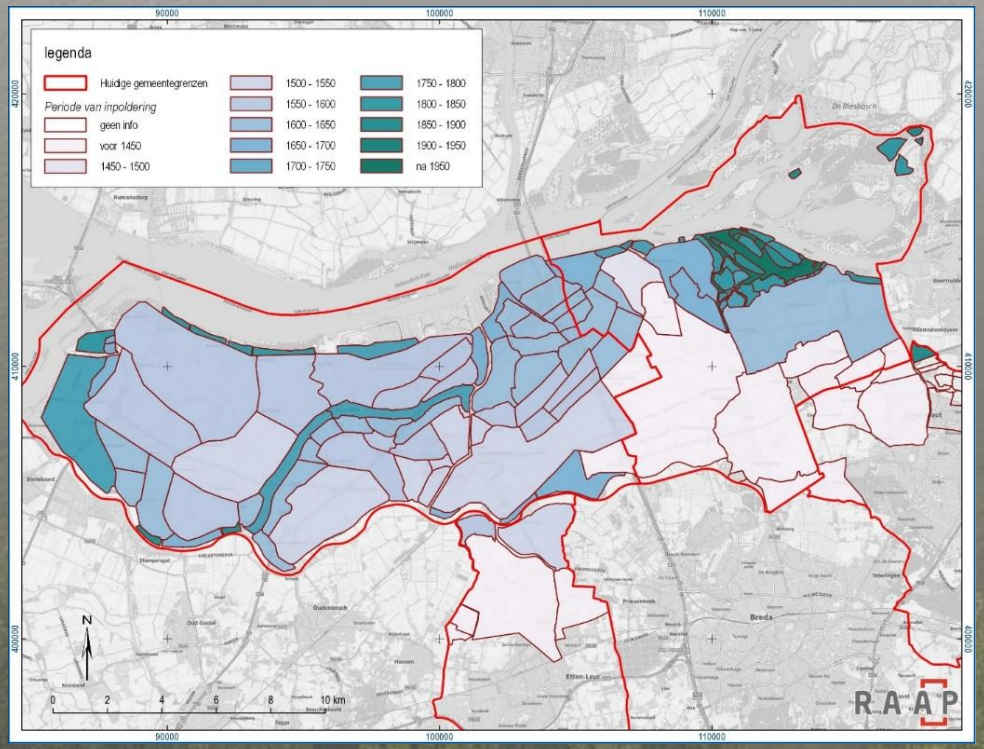

Resultaten

Mens en landschap

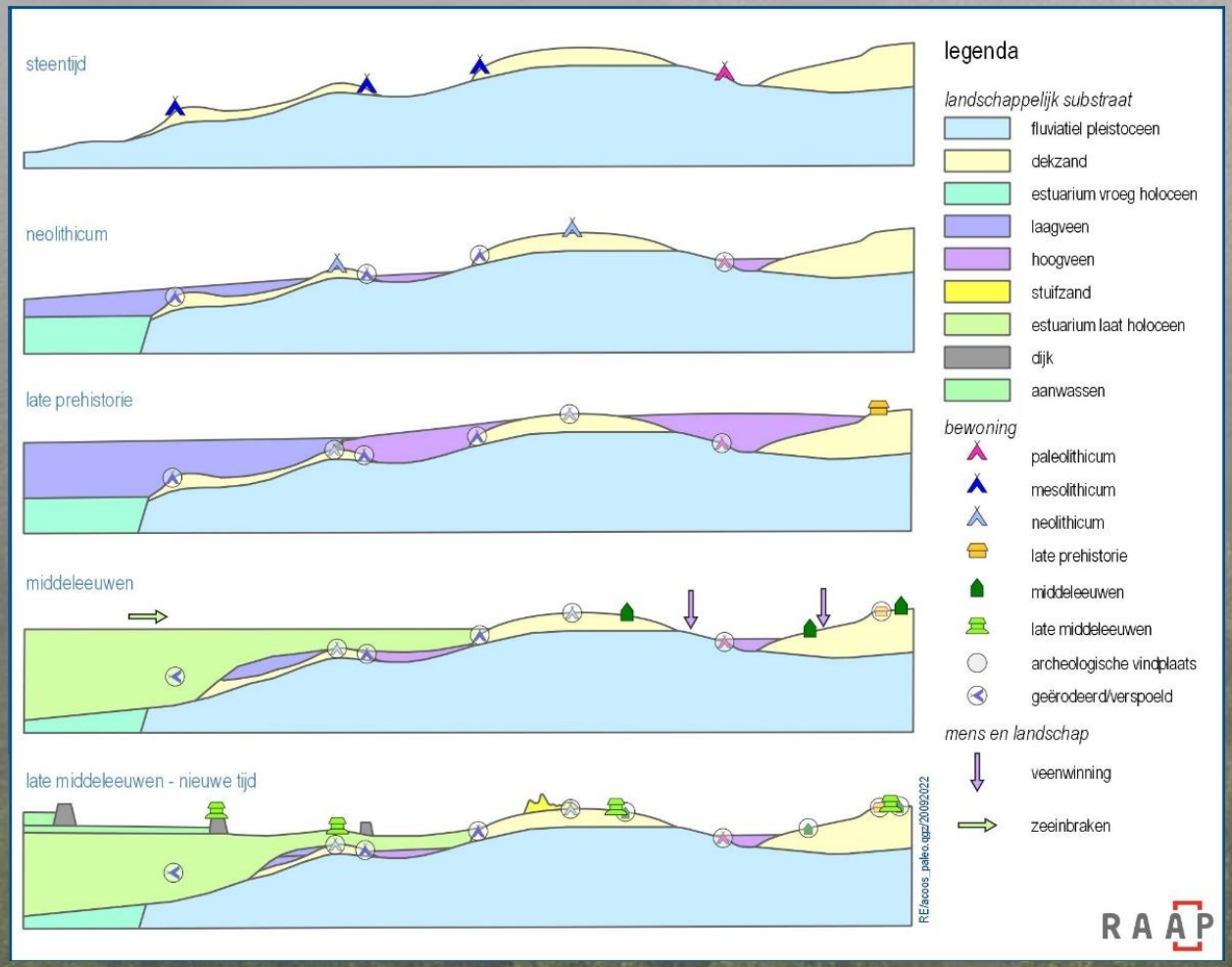
Scherpe tweedeling in tijd en ruimte:

- Het Hoge / jager-verzamelaars & landbouwers:
  gebonden aan het landschap
- Het Lage / staatssamenlevingen: de mens bepaalt!

Resultaten

Mens en landschap

Resultaten

Verwachtingsmodellen

Per periode koppelen van archeologie aan landschap (van dat moment)

- Inzicht in het landschap
- Inzicht in het gebruik door de mens
- Gestaafd door onderzoeksdata
- En door vindplaatsdata

Resultaten

Verwachtingsmodel

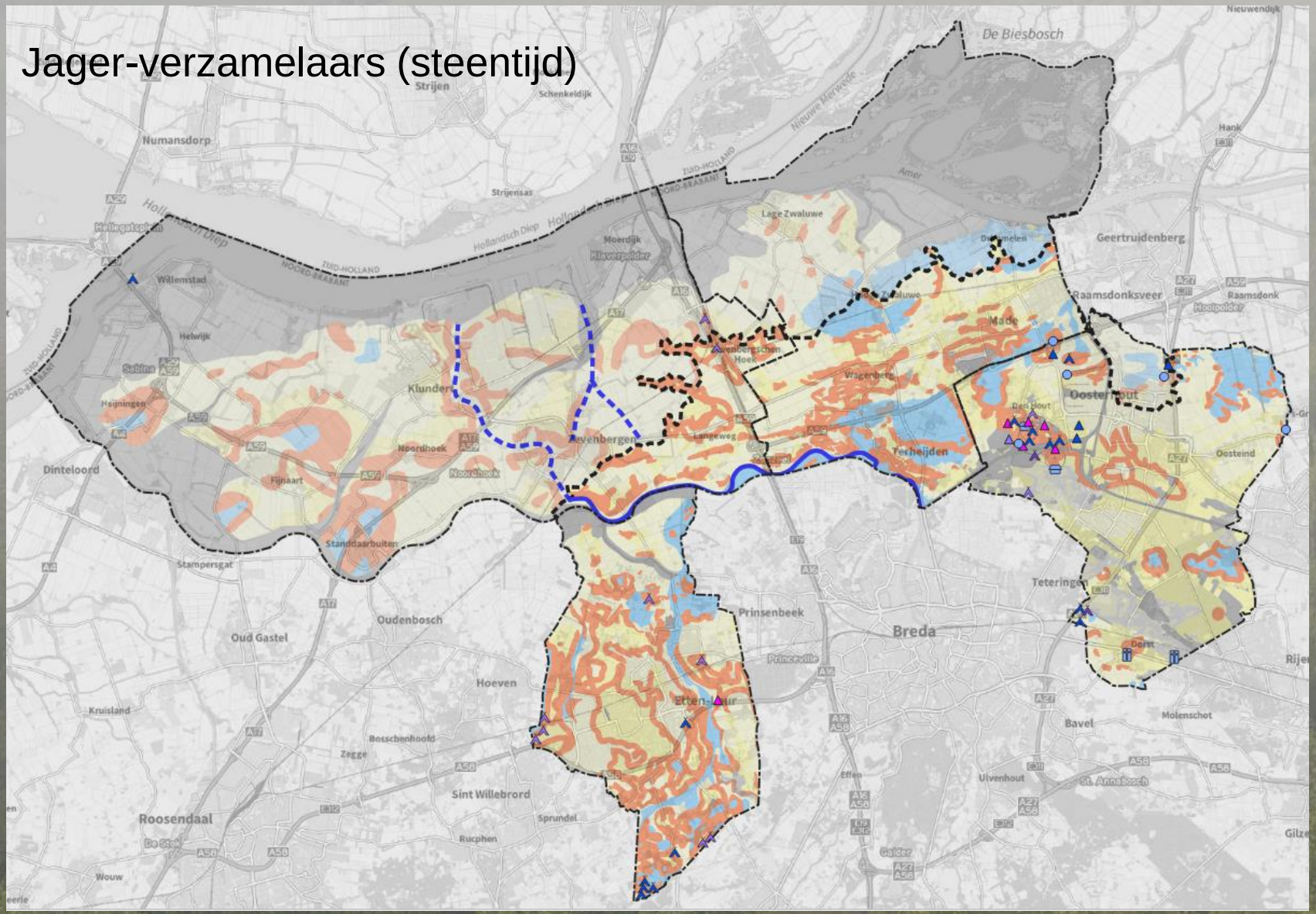
Jager-verzamelaars (steentijd)

Pleistocene landvorm	Verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars	
	Detailkartering (AHN)	**Globale kartering (DINO)**
dekzandrug landduin plateau terrasrug	hoge kans op vindplaatsen bij gradiënt (gradiëntzone rondom rand landvorm, 150 m breed uitstrekkend in de droge zijde)	hoge kans op vindplaatsen op gehele landvorm
dalglooiing	hoge kans op vindplaatsen (vormt gradiënt)	
dekzandwelving terraswelvingen	hoge kans op vindplaatsen waar grenzend aan lagere landvorm met aantrekkingskracht (gradiëntzone 150 m breed uitstrekkend in de droge zijde)	hoge kans op vindplaatsen waar grenzend aan lagere landvorm met aantrekkingskracht (gradiëntzone 225 m breed, waarvan 37.5 m in het natte en 187.5 m in het droge)
beekdal moer/natte laagte uitblazingsbekken/ven	kans op vindplaatsen gerelateerd aan natte context, mogelijk gradiëntzone rondom: waar grenzend aan hoger gelegen landvorm	
dalvlakte dalvormige laagte laagte	lage kans op vindplaatsen, mogelijk gradiëntzone rondom: waar grenzend aan hoger gelegen landvorm	
stuifduin(complex)	kans op afgedekt landschap met intacte vindplaatsen	
uitblazingsvlakte	lage kans op *in situ* vindplaatsen (pleistoceen landschap verwaaid)	
geërodeerd verstoord dekzandvlakte terrasvlakte	lage kans op vindplaatsen	

CONCEPT

Kaart

Jager-verzamelaars (steentijd)
De Biesbosch
Strijen
Schenkeldijk
Numansdorp
Strijensas
Hollandsch Diep
Willemstad
Helwijk
Sabina
Heijningen
Klundert
Noordhoek
Fijnaart
Standdaarbuiten
Dinteloord
Stampersgat
Oud Gastel
Oudenbosch
Kruisland
Hoeven
Bosschenhoofd
Zegge
Roosendaal
Wouw
Sint Willebrord
Sprundel
Rucphen
Moerdijk
Lage Zwaluwe
Geertruidenberg
Raamsdonksveer
Made
Wagenberg
Terheijden
Oosterhout
Den Hout
Oosteind
Prinsenbeek
Breda
Princeville
Etten-Leur
Teteringen
Bavel
Molenschot
Ulvenhout
Effen
Galder
Gilze
Rijen
Nieuwendijk
Hank
Raamsdonk
Hoeipolder

Resultaten

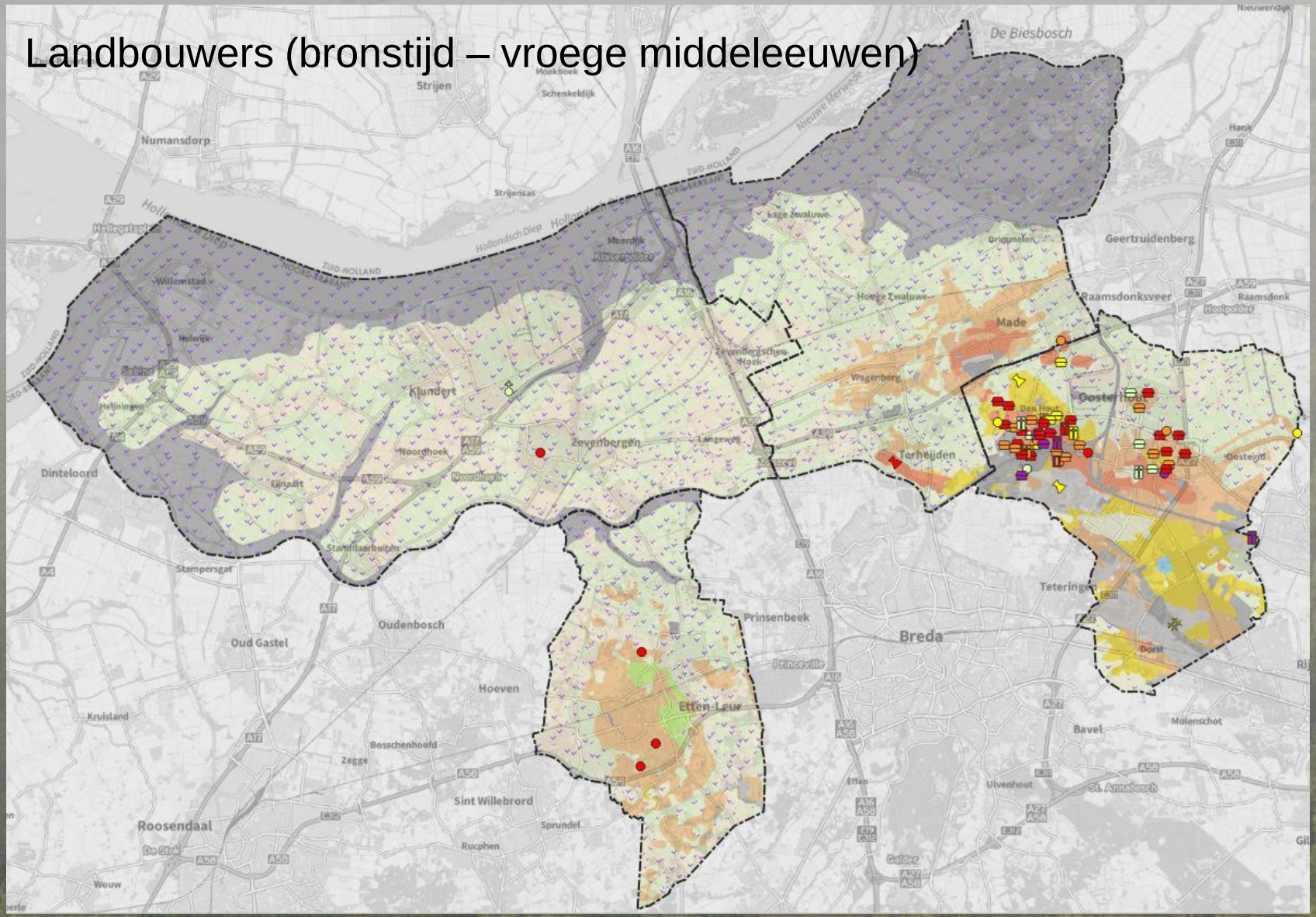
Verwachtingsmodel

Landbouwers (bronstijd – vroege middeleeuwen

Landvorm	Verwachting voor vindplaatsen van landbouwers
dekzandrug plateau terrasrug	hoge kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning, beakkering en begraving, mits beschikbaar (omstreeks 0 v.C. niet door veengroei geïsoleerd of bedekt geraakt)
dalglooiing dekzandwelving	kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning, beakkering en begraving, mits beschikbaar (omstreeks 0 v.C. niet door veengroei bedekt geraakt)
landduin terraswelvingen	kans op vindplaatsen gerelateerd aan begraving, mits beschikbaar (omstreeks 0 v.C. niet door veengroei geïsoleerd of bedekt geraakt)
dekzandvlakte	kans op vindplaatsen gerelateerd aan economische activiteiten, mits beschikbaar (omstreeks 0 v.C. niet door veengroei bedekt geraakt)
stuifduin (complex)	kans op afgedekt landschap met intacte vindplaatsen
uitblazingsvlakte	lage kans op *in situ* vindplaatsen (pleistoceen landschap verwaaid)
beekdal moer natte laagte uitblazingsbekken/ven	kans op vindplaatsen gerelateerd aan natte context, mits beschikbaar (omstreeks 0 v.C. niet door veengroei bedekt geraakt)
dalvlakte dalvormige laagte geërodeerd/verstoord laagte terrasvlakte	lage kans op vindplaatsen

Kaart

Landbouwers (bronstijd – vroege middeleeuwen)
De Biesbosch
Strijen
Numansdorp
Geertruidenberg
Made
Raamsdonksveer
Dinteloord
Oudenbosch
Oud Gastel
Prinsenbeek
Breda
Teteringen
Hoeven
Etten-Leur
Bavel
Roosendaal
Sint Willebrord
Wouw

Resultaten

Verwachtingsmodel

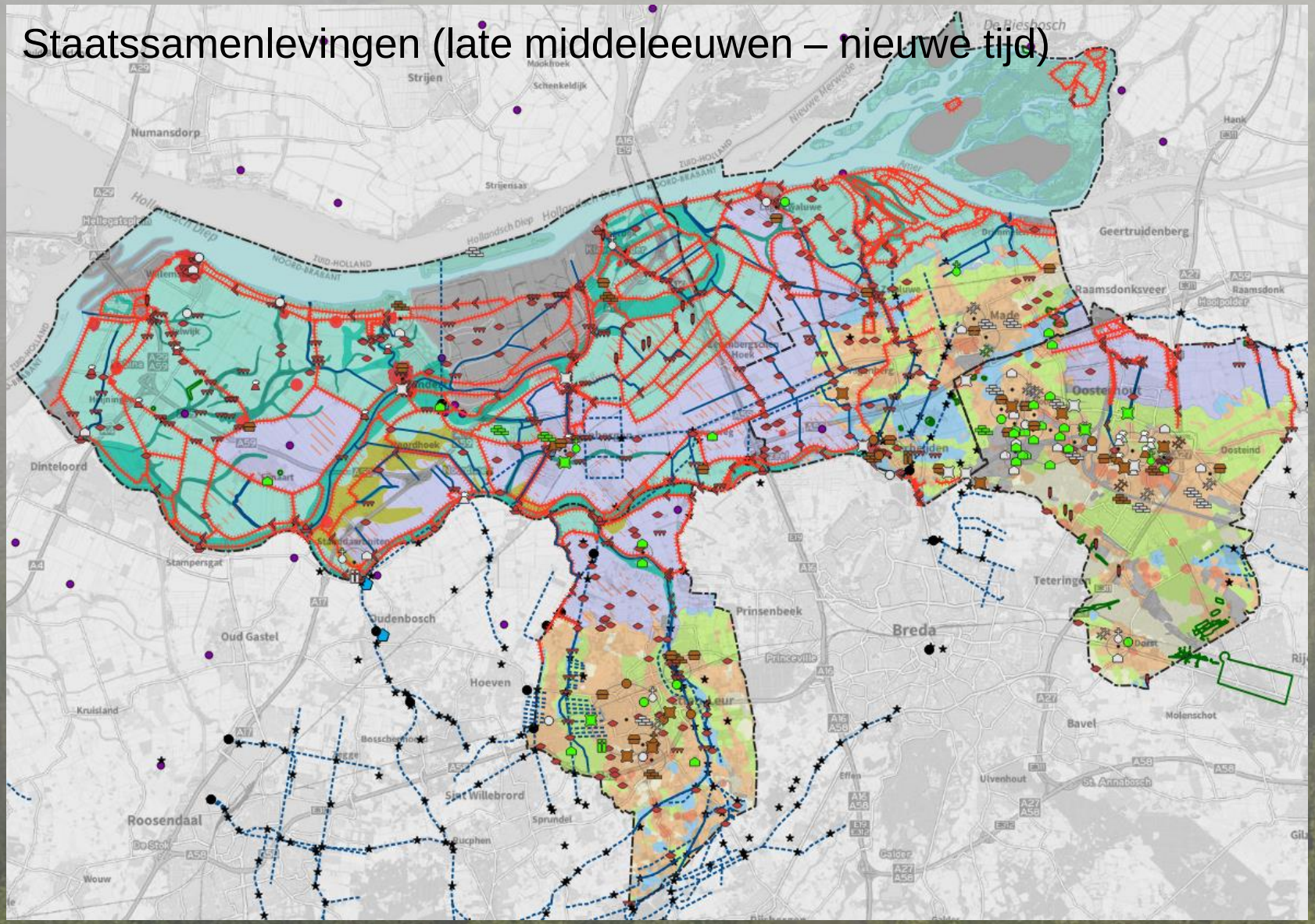
Staatssamenlevingen (late middeleeuwen – nieuwe tijd)

Landvorm op het Hoge	Verwachting voor vindplaatsen van staatssamenlevingen
dekzandrug dekzandwelving evt. met enkeerd plateau terrasrug terraswelvingen met enkeerd	hoge kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning, begraving en economische en infrastructurele activiteiten
dalglooiing dalvlakte dalvormige laagte dekzandvlakte evt. met enkeerd terraswelvingen terrasvlakte	kans op vindplaatsen gerelateerd aan economische en infrastructurele activiteiten
beekdal moer natte laagte ven	kans op vindplaatsen gerelateerd aan natte context, in het bijzonder turfwinning
laagte landduin stuifduin (complex) uitblazingsvlakte verstoord	lage kans op vindplaatsen

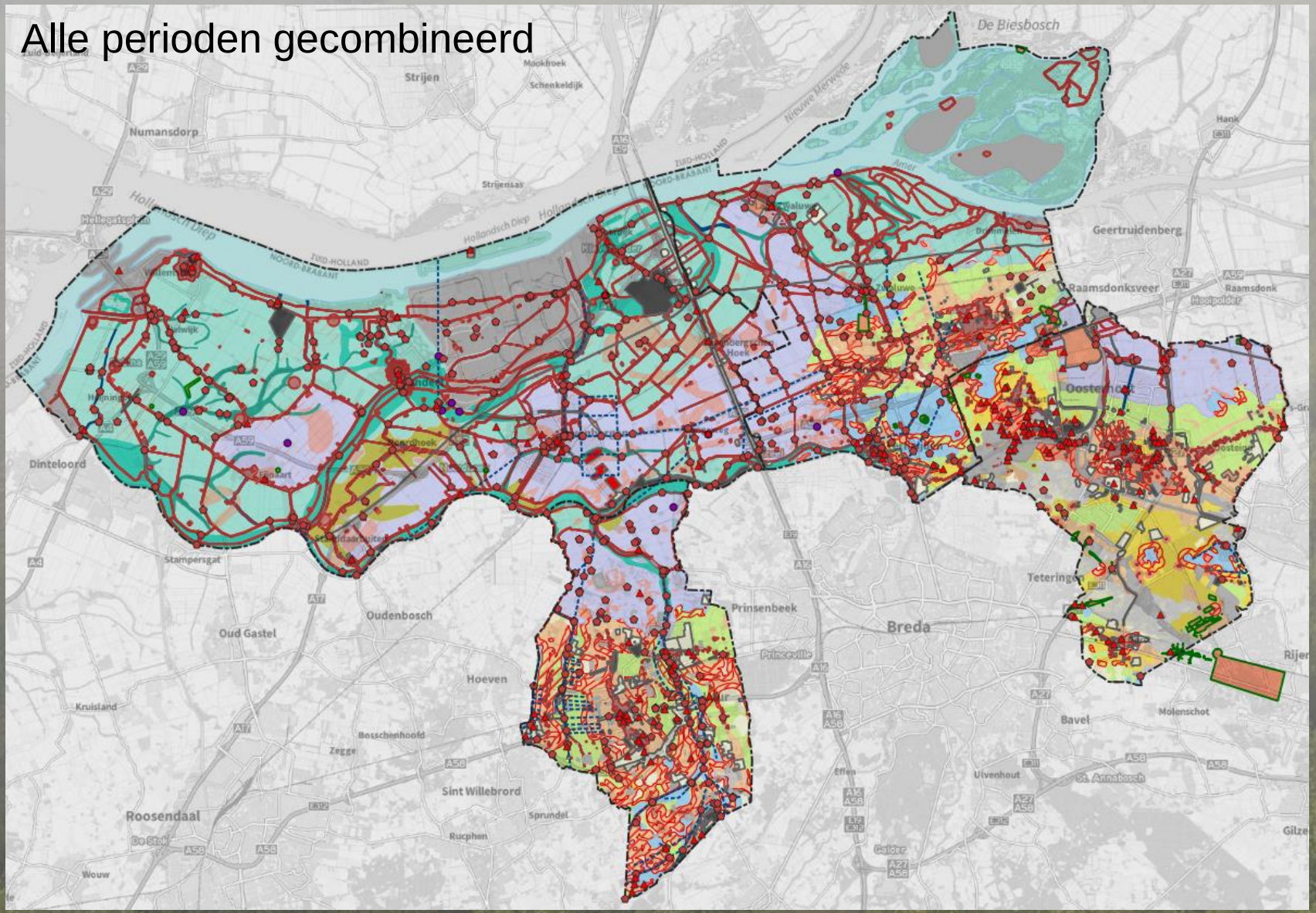

Landvorm in het Lage	Verwachting voor vindplaatsen van staatssamenlevingen
donk (zandkoppen)	hoge kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning uit de middeleeuwse ontginningsperiode
polder ouder dan 1565	kans op sporen van zowel middeleeuwse veenontginning als de uit de inpolderingsperiode
dijk	hoge kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning uit de inpolderingsperiode
polder jonger dan 1565	kans op ontginningssporen uit de inpolderingsperiode
Crevasse	zandplaat in het polderlandschap met kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning uit de inpolderingsperiode
kreekbedding	hoge kans op vindplaatsen gerelateerd aan natte context, met name (lokale) scheepvaart

Kaarten

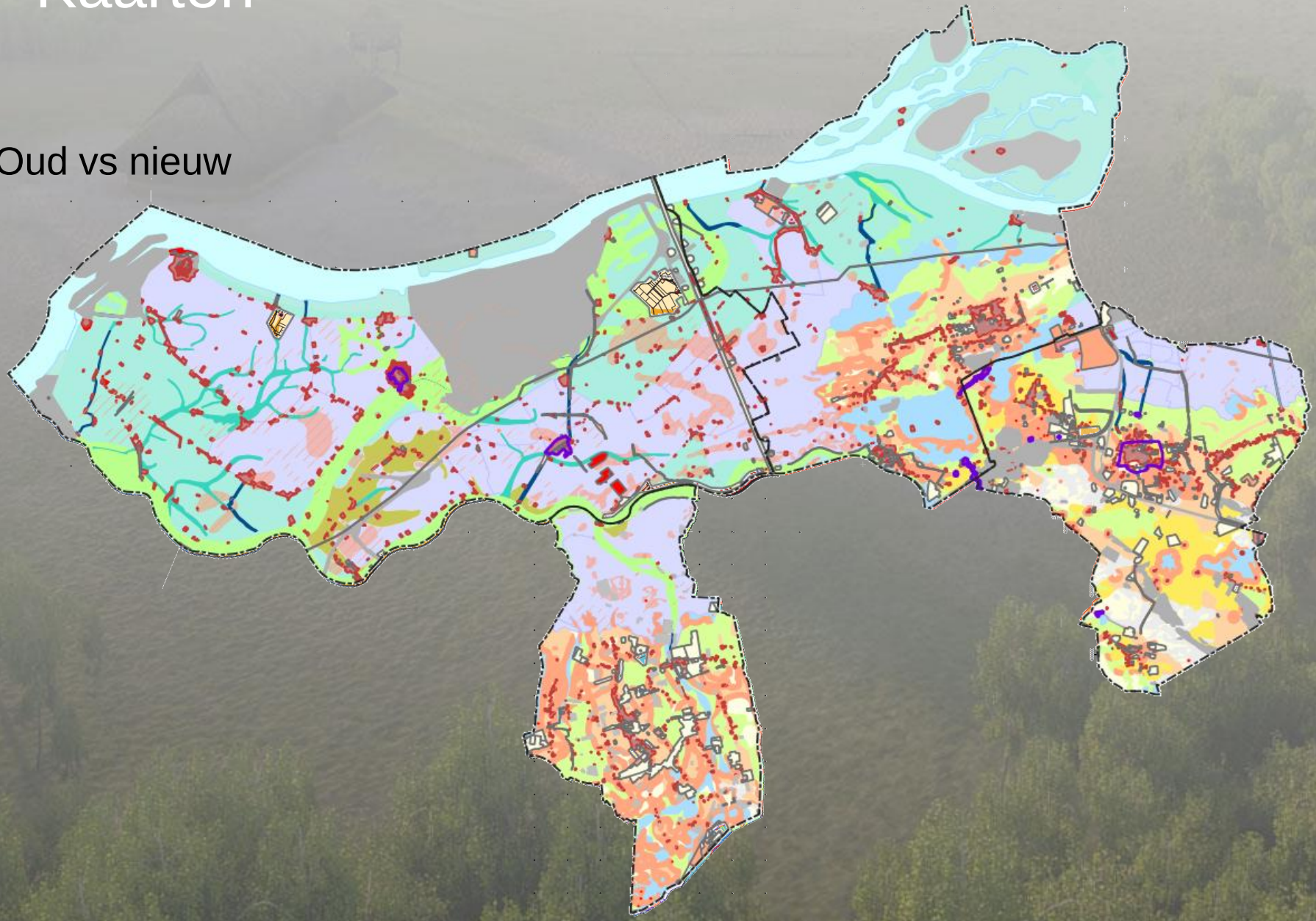

Staatssamenlevingen (late middeleeuwen – nieuwe tijd)
Strijen
Numansdorp
Geertruidenberg
Raamsdonksveer
Made
Dinteloord
Stampersgat
Oud Gastel
Prinsenbeek
Breda
Hoeven
Roosendaal
Sint Willebrord
Bavel
Teteringen
Princeville
Uivenhout
St. Annabosch
Molenschot
Dosteind
Wouw
Kruisland

Kaarten

Alle perioden gecombineerd
De Biesbosch
Strijen
Mookhoek
Schenkeldijk
Numansdorp
Strijensas
Nieuwe Herwede
Amer
Hollandsch Diep
ZUID-HOLLAND
NOORD-BRABANT
Geertruidenberg
Raamsdonksveer
Raamsdonk
Dinteloord
Stampersgat
Oudenbosch
Oud Gastel
Prinsenbeek
Breda
Teteringen
Hoeven
Kruisland
Bosschenhoofd
Zegge
Sint Willebrord
Roosendaal
Rucphen
Sprundel
Wouw
Bavel
Molenschot
Uivenhout
St. Annabosch

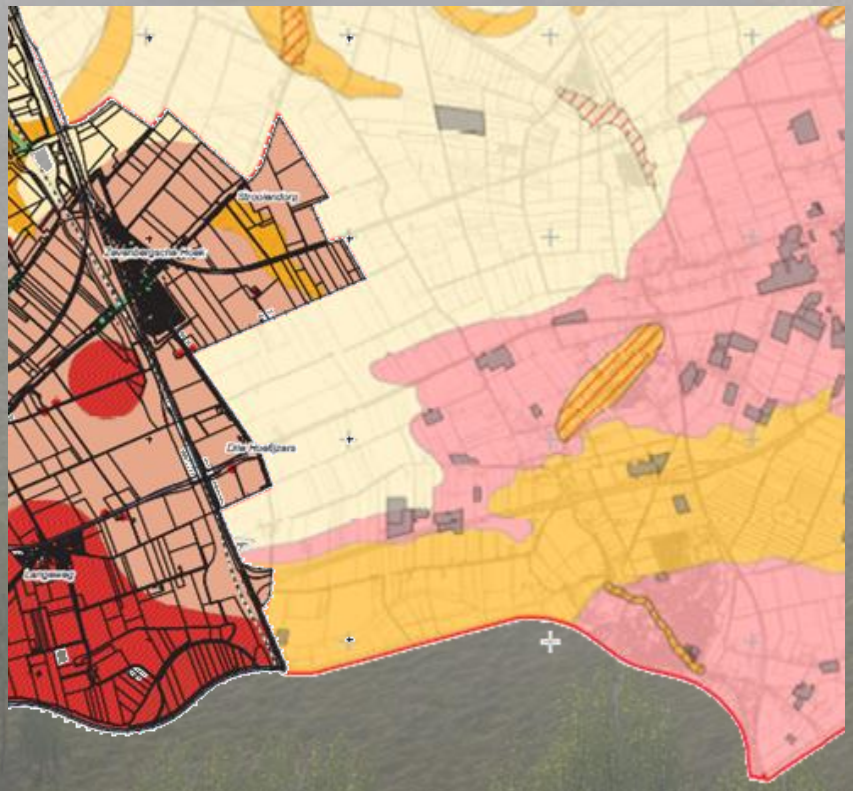
Kaarten

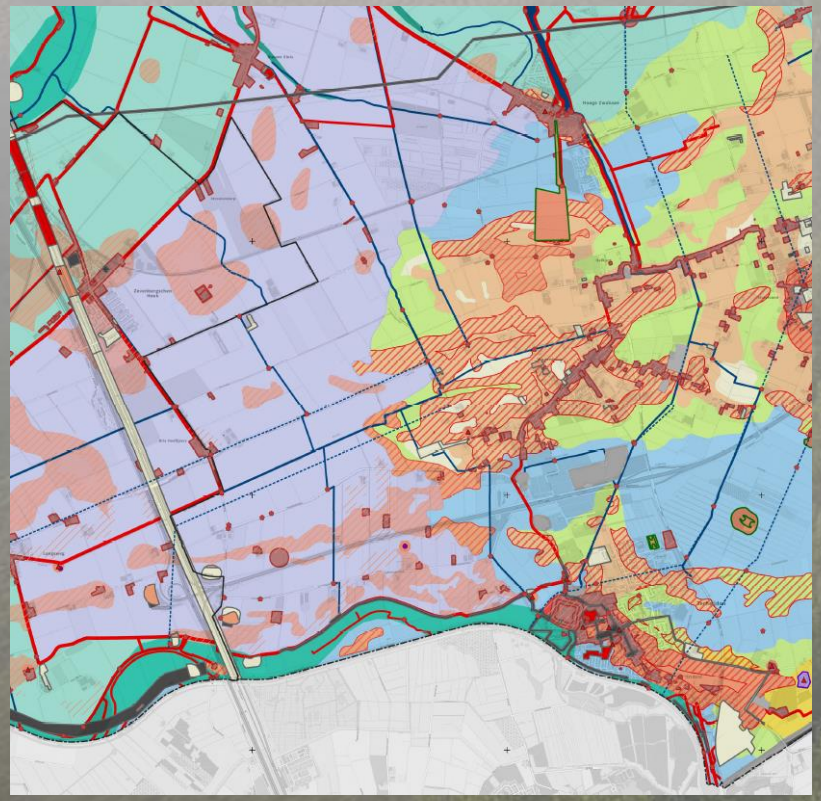
Oud vs nieuw

Kaarten

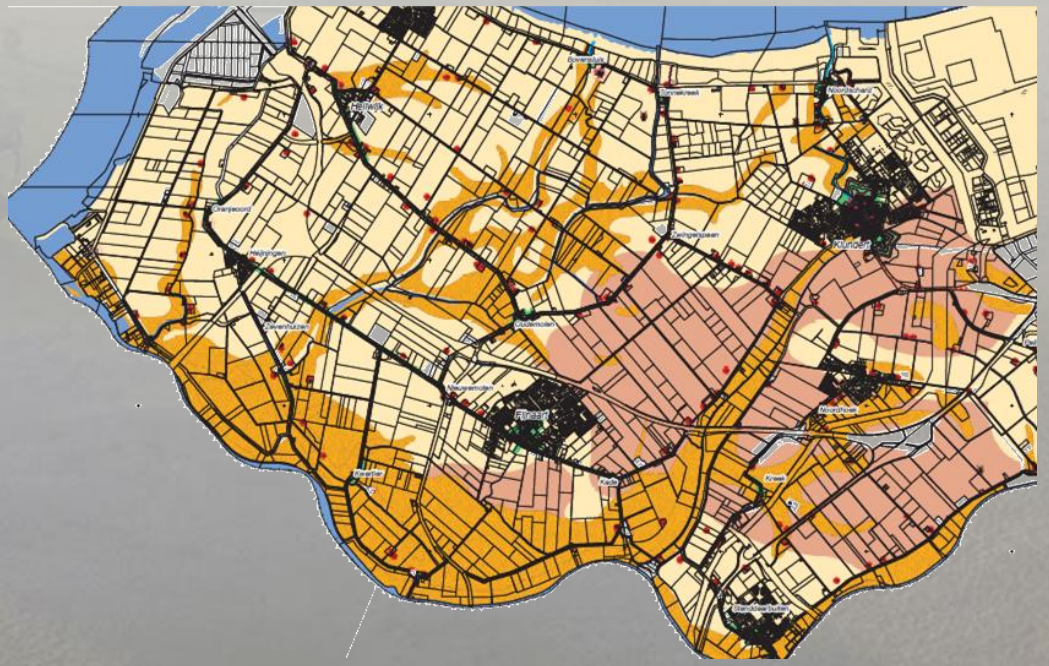
Oud vs nieuw: meer detail / nauwkeuriger

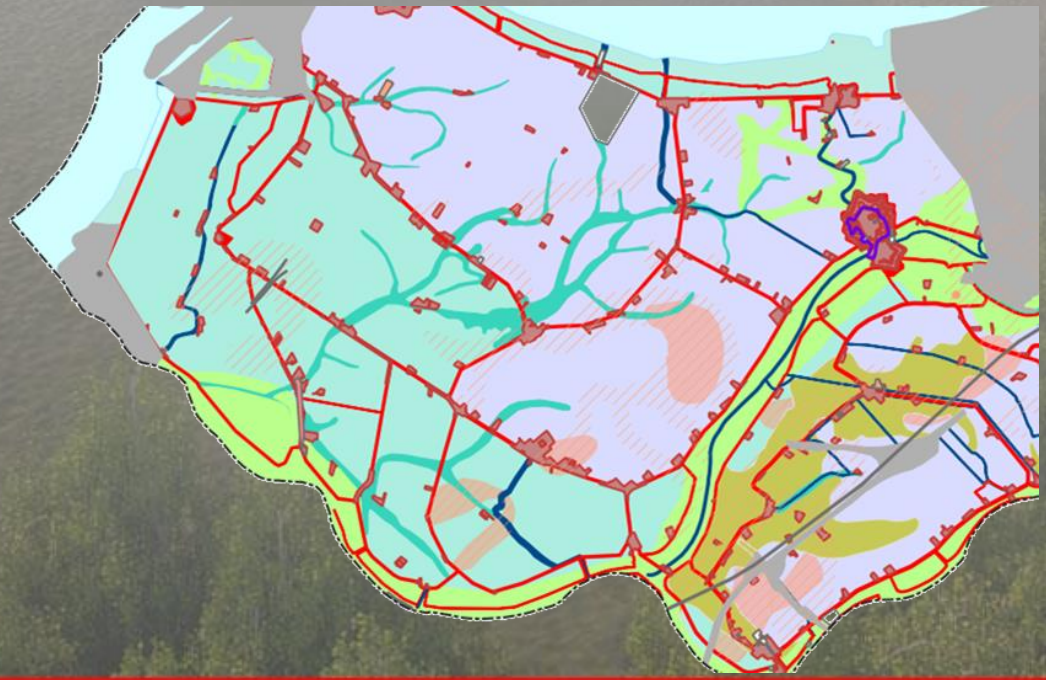

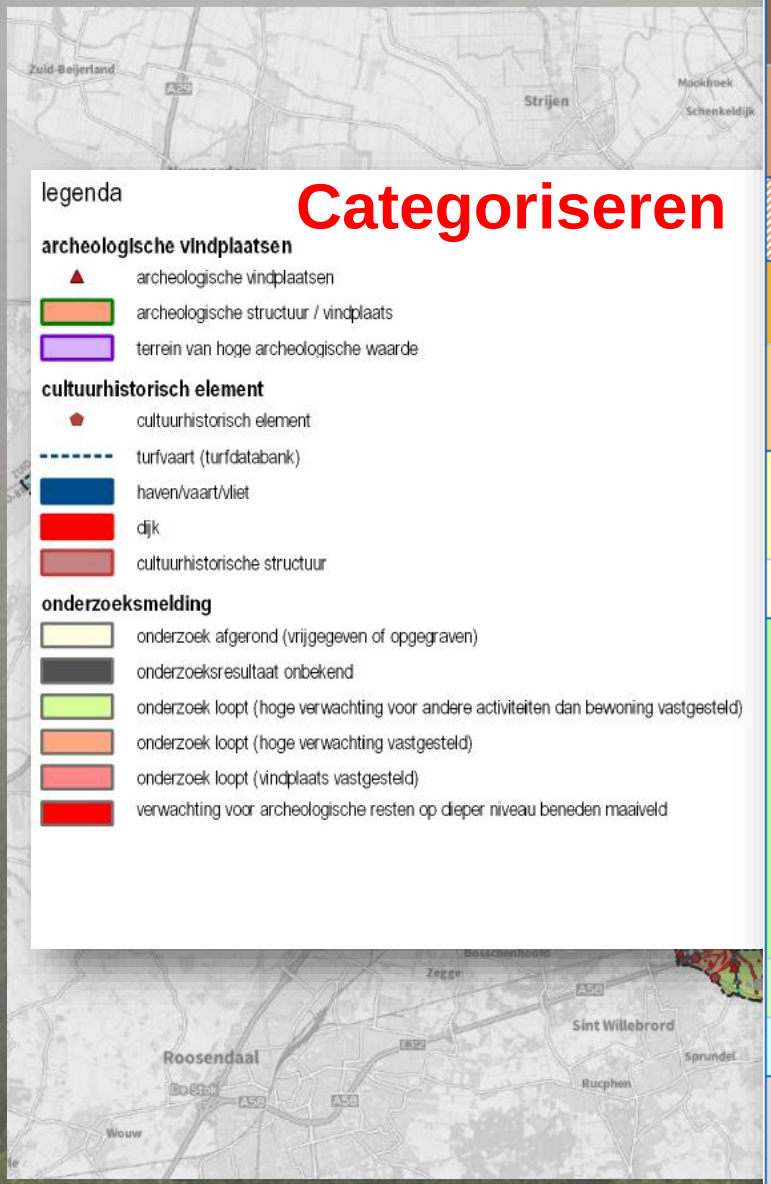
Kaarten

Oud vs nieuw:
herziene inzichten

Beleid

legenda

Categoriseren

archeologische vindplaatsen

- archeologische vindplaatsen
- archeologische structuur / vindplaats
- terrein van hoge archeologische waarde

cultuurhistorisch element

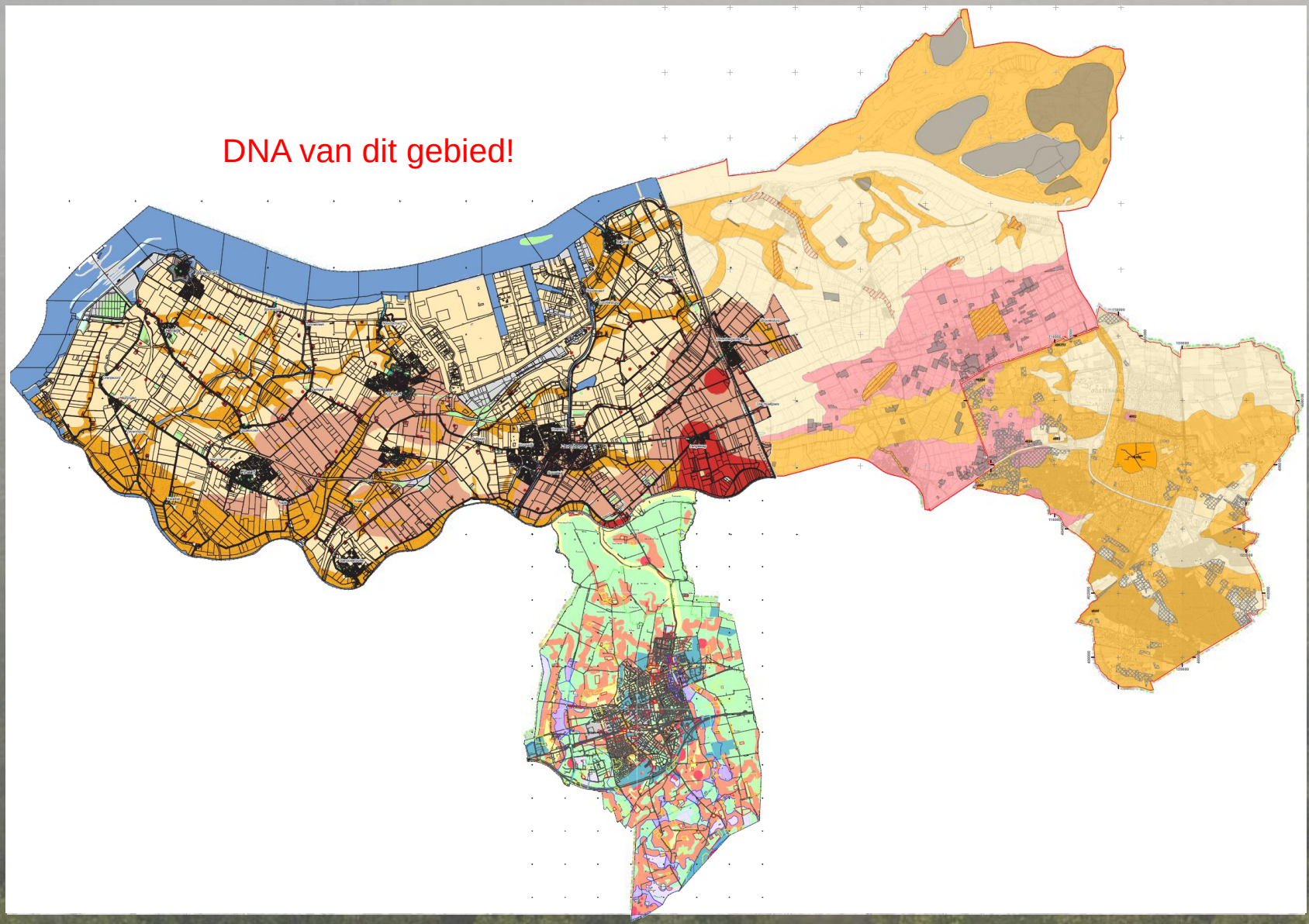
- cultuurhistorisch element
- turfvaart (turfdatabank)
- haven/vaart/vliet
- dijk
- cultuurhistorische structuur

onderzoeksmelding

- onderzoek afgerond (vrijgegeven of opgegraven)
- onderzoeksresultaat onbekend
- onderzoek loopt (hoge verwachting voor andere activiteiten dan bewoning vastgesteld)
- onderzoek loopt (hoge verwachting vastgesteld)
- onderzoek loopt (vindplaats vastgesteld)
- verwachting voor archeologische resten op dieper niveau beneden maaiveld

Waarde	Archeologische waarde / verwachting	Beleidslijn	Vrijstelling
1	Beschermd Rijksmonument. Komt in de gemeenten (nog) niet voor.	N.v.t.	N.v.t.
2	- Archeologisch monument - Archeologische vindplaats (incl. bufferzone) - Archeologische structuur - Archeologisch relevant cultuurhistorisch element (incl. erven en bewoningskernen)	Onderzoek in vroege fase van de planvorming indien vrijstellingsgrens wordt overschreden.	< 100 m^2 en 40 cm -mv
2a	- Idem, maar dan op ≥ 1m -mv - Hoge kans op intacte vindplaatsen van jager-verzamelaars in een met klei en veen afgedekt landschap (≥ 1m -mv)	Idem	< 100 m^2 en 100 cm -mv
2a/3 of 4 of 5	In sommige gevallen komt 2a op ≥ 1m -mv voor in combinatie met 3, 4 of 5 aan het maaiveld. Hier is 2a aangeduid met arcering	Plannen toetsen aan beide waarden.	Zie 2a en 3, 4 of 5
3	Hoge kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning van landbouwers en/of staatssamenlevingen (ook donken)	Idem	< 500 m^2 en 40 cm -mv
3a	Hoge kans op vindplaatsen van jager-verzamelaars (aan het maaiveld) en kans op door stuifzand afgedekt landschap met intacte vindplaatsen	Verkennend booronderzoek in vroege fase van de planvorming indien vrijstellingsgrens wordt overschreden.	Idem
4	Kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning van landbouwers en/of staatssamenlevingen (ook crevasses)	Onderzoek in vroege fase van de planvorming indien vrijstellingsgrens wordt overschreden.	< 1000 m^2 en 40 cm -mv
4a	Idem, maar dan op ≥ 1m -mv	Idem	< 1000 m^2 en 100 cm -mv
5	- Kans op vindplaatsen gerelateerd aan begraving en/of economische en infrastructurele activiteiten - Kans op vindplaatsen gerelateerd aan natte context (ook kreken, havens en vaarten) - Polder ouder dan 1550 met kans op sporen van zowel middeleeuwse veenontginning als uit de inpolderingsperiode - Polder jonger dan 1550 met kans op ontginningssporen uit de inpolderingsperiode	Bureauonderzoek in vroege fase van de planvorming indien vrijstellingsgrens wordt overschreden om te bepalen wat de dreiging voor de verwachte archeologie is en waar binnen de ontwikkeling mogelijkheden voor archeologische waarnemingen liggen (maatwerk).	< 10.000 m^2 en 40 cm -mv en/of M.E.R.-plicht
5b	- Idem, maar dan op ≥ 1m -mv	Idem	Idem bij 100 cm -mv
5a	- Water met kans op vindplaatsen gerelateerd aan scheepvaart	Maatwerk	M.E.R.-plicht
6	- Lage kans op vindplaatsen - Na onderzoek volledig vrijgegeven of opgegraven - Verstoord	Geen restricties	

Beleid

GIS

Onderbouwd en toekomstbestendig

DIEPTE	400
plei_bron	zanddiepte
plei_geom	dekzandwelving
veendek	veen3850vC
plei_hoofd	welving
plei_VWJV	hoge kans op vindplaatsen waar grenzend aan lagere...
DINO	DINO
plei_VWLB	lage kans op vindplaatsen (landvorm in theorie intere...
plei_VWSSL	kans op vindplaatsen gerelateerd aan bewoning, beg...
plei_VWJV2	hoge kans op vindplaatsen (gradiëntzone)
polder	polder jonger dan 1550 met kans op ontginningsspor...
vindplaats	NULL
Monumentnr	NULL
Monument	NULL
archstruct	NULL
verstoord	NULL
onderzoek	NULL
Culthist	NULL
VW_totaal	polder jonger dan 1550 met kans op ontginningsspor...
VW_JV	hoge kans op vindplaatsen (gradiëntzone)
beleid	2a/5

Samenvattend

- Nieuwe archeologische kaarten met uitgebreide toelichting
- Publiekssamenvatting
- Archeologische beleidskaart
- Oplegnotitie update Nota Archeologie
  - Bestaande beleidsuitgangspunten gehandhaafd
  - Aangepast aan wet- en regelgeving
  - Aangepast aan nieuwe beleidskaart en vrijstellingsgrenzen

Vragen

